

Qan Bankından İnformasiya Bankına: Problemlər və Həllər

Pərvanə Hacıyeva¹, Cəbrayıl Əsəd-zadə², Çingiz Əsədov³

^{1,3}Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin B.Eyvazov adına Elmi-Tədqiqat Hematologiya və Transfuziologiya İnstitutu, Bakı, Azərbaycan

²Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Səhiyyənin İnformasiyalaşdırılması Mərkəzi, Bakı, Azərbaycan
¹parvana01@hotmail.co.uk, ²aj@health.gov.az, ³asadovchingiz@gmail.com

Xülasə— Məqalədə Qan xidməti (QX) müəssisələrinin fəaliyyəti, bu müəssisələrdə tətbiq edilən QX vahid informasiya sisteminin strukturu və onun imkanları haqqında geniş məlumat verilmiş, müəssisələrin fəaliyyətində sistemin əhəmiyyətli rolu qeyd edilmişdir.

Açar sözlər—qan xidməti, qan bankı, məlumat bazası, kompüterləşdirmə

I. GİRİŞ

QX hal-hazırda mürəkkəb tibbi-istehsal kompleksi olub, fəaliyyəti qanın və onun komponentlərinin toplanması, saxlanması və paylanması, həmçinin MPM tərəfindən transfuzion vasitələrin düzgün istifadəsinə nəzarət etməkdən ibarətdir. Cari strukturun müasirləşdirilməsi və təkmilləşdirilməsi informasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə bağlıdır [1–3].

İnformasiyanın avtomatik olaraq toplanması və işlənməsi sistemi hazırda və gələcəkdə QX-nə təsir edən amillərin artan sayını nəzərə almağa və optimal idarəetmə qərarlarının qəbul edilməsinə imkan yaradacaq yeganə vasitədir. Azərbaycanda QX vahid informasiya sisteminin tətbiqi və istifadəsi müəssisələrin fəaliyyətinin və QX-nin təşkilinin avtomatlaşdırılması ilə bərabər vahid məlumat bazasının yaradılmasına imkan verir.

II. QX VAHİD İNFORMASİA SİSTEMİ

QX vahid informasiya sisteminin mərkəzi hissəsi donorlar haqqında məlumatlardan ibarətdir. Məlum olduğu kimi, donorların seçilməsi, onların sağlamlıq vəziyyətlərinə daimi nəzarət QX-də keyfiyyət təminatının birinci və əsas prinsiplərindəndir.

QX-nin fəaliyyətində informasiya sistemlərinin tətbiqi aşağıdakı əsas imkanları təmin edir [4]:

Birincisi, donor kartlarının elektron sistemə keçirilməsi, bir tərəfdən kağız formalarla iş zamanı yaranan çatışmazlıqların aradan qalxmasına səbəb olur, digər tərəfdən isə bu informasiyaların saxlanması, işlənməsi işini asanlaşdırır.

İkincisi, informasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə məlumat bazasında bütün donorlara edilmiş analizlər haqqında informasiya olur ki, bu da Qan bankı həkimlərinin işini asanlaşdırır. Bu donorların seçilməsi işinin keyfiyyətini artırır.

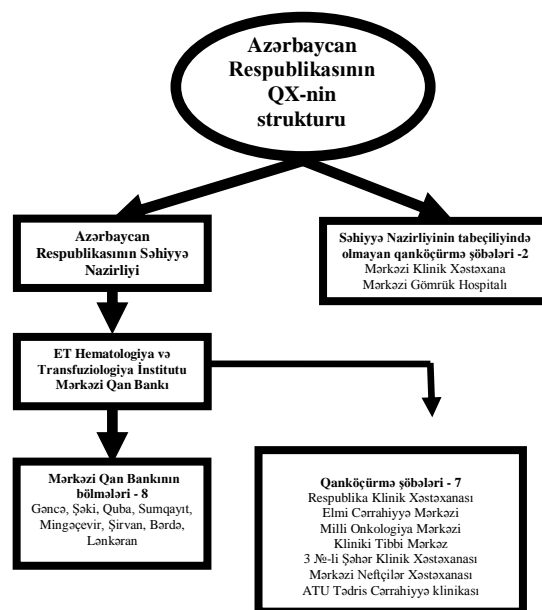
Belə ki, təhlükəli donorlar sistem tərəfindən qan verməyə buraxılmır.

Üçüncüsü, qanvermələrin, qan analizlərinin nəticələrinin avtomatik identifikasiyası baş verir.

QX müəssisələrinin daxilindəki proseslər aşağıdakıları əhatə edir:

- qeydiyyat, nəzarət və donorların qəbulu;
- götürülmüş qan və ya onun komponentlərinin miqdarının qeydiyyatı;
- tədarük edilmiş qanın və plazmanın aprobeziyasının nəticələrinin qeydiyyatı;
- qanın ləğvi və məhv edilməsi, məhsulun etiketləşdirilməsi və ekspedisiyaya verilməsi;
- qanın və onun komponentlərinin saxlanılmasının qeydiyyatı, müalicə-profilaktika müəssisələrinin tələbi ilə onlara qan və ya qan komponentlərinin verilməsi;
- təşkilatı-metodik və inzibati-idarəetmə fəaliyyəti.

Azərbaycan Respublikasının (AR-nın) QX sisteminin strukturu aşağıdakı şəkildə göstərilmişdir (şəkil 1):

Şəkil 1. AR QX sisteminin strukturu.

Şəkildən görüldüyü kimi, QX-nə AR Səhiyyə Nazirliyi rəhbərlik edir. Mərkəzi Qan bankı Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyində olan Hematologiya və Transfuziologiya Elmi-Tədqiqat İnstitutunun nəzdində yaradılmışdır. Mərkəzi Qan bankının respublikanın müxtəlif regionlarında (Gəncə, Şəki, Quba, Sumqayıt, Mingəçevir, Şirvan, Bərdə, Lənkəran) 8 şöbəsi var. Bundan əlavə, Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyində olan Bakı şəhərinin iri müalicə-profilaktika müəssisələrində 6 qanköçürmə şöbəsi fəaliyyət göstərir. Həmçinin, Bakıda digər təşkilatların tabeliyində olan tibb müəssisələrində 2 qanköçürmə şöbəsi mövcuddur.

QX-nin vahid informasiya sistemi çərçivəsində çevik məlumat mübadiləsinin təşkili aşağıdakıları təmin etməyə imkan yaradır:

- məlumat bazasına eyni informasiyaların təkrar daxil edilməsinin qarşısının alınması, kağız üzərindəki materialların məlumat bazasına daxil edilməsi zamanı operator xətalarının minimuma endirilməsi nəticəsində iş vaxtından səmərəli istifadə;

- konkret donorun qanvermə dövrülyünə nəzarətin həyata keçirilməsi;

- bütövlükdə respublikanın QX-nin fəaliyyəti haqqında hesabatlar üçün informasiyanın avtomatlaşdırılmış qaydada mərkəzi qan bankında toplanmasının həyata keçirilməsi.

QX müəssisələrinin daxilində informasiya təminatının təşkili aşağıdakılara imkan yaradır:

- konkret donorun verdiyi qanın hara göndərilməsi (işlənməyə, tibb müəssisəsinə, məhv edilməsi) haqqında çevik məlumatın alınması;

- istənilən anda Mərkəzi qan bankında müxtəlif qan qrupları və onların komponentləri haqqında çevik məlumatın alınması;

- məhsulların qeydiyyatı üzrə sənədləşmə üçün vaxtın qısaltılması;

- qan və onun komponentlərinin verilməsinin avtomatlaşdırılmış qeydiyyatının aparılması;

- gündəlik hesabatların alınmasının avtomatlaşdırılması;

- şöbələr daxili aralıq sənədlərin tərtibatı üçün vaxta qənaət.

NƏTİCƏ

Sonda qeyd etmək lazımdır ki, bütün yuxarıda göstərilənlər öz növbəsində qan bankı işçi heyətinin paylanmasına, müxtəlif hesablamalar zamanı xəta sayının azalmasına, qeydiyyat jurnallarının və digər sənədlərin tərtib edilməsinin avtomatlaşdırılması hesabına iş vaxtına qənaətə səbəb olur.

Azərbaycan QX müəssisələrinin vahid informasiya şəbəkəsində birləşdirilməsi bu müəssisələr arasında çevik informasiya mübadiləsinə imkan yaratmışdır.

ƏDƏBİYYAT

- [1] Г. Б. Аббасова, Ч. Д. Асадов, “Компьютеризация в службе крови (СК)”, Материалы 1-ой Республиканской научно-практической конференции по службе крови, Баку, 1996, с.13–15.
- [2] Ч. Д. Асадов, А. А. Керимов, М. Э. Мирзоева, А. С. Бадырханова, Г. Б. Аббасова, В. В. Сергеев, “Применение средств вычислительной техники в службе крови Азербайджанской ССР. Новое в гематологии и трансфузиологии”, Тезисы докладов III съезда гематологов и трансфузиологов Узбекистана, Ташкент, 1990, стр.11–12.
- [3] Ч. Д. Асадов, А. А. Керимов, М. Э. Мирзоева, “Применение средств вычислительной техники в службе крови”, Тезисы докладов III Всесоюзного съезда гематологов и трансфузиологов, Москва, 1991, стр. 18.
- [4] Ch. Asadov, G. Abbasova, “Use of computers in blood transfusion station (blood bank)”, Abstracts book of V regional (IV European) Congress of International Society of Blood Transfusion, Venice, 1995, p.126.